

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medija-tovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — k
Za polleta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske ulice št. 44.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Govor poslanca Fanderlika pri proračunskem pretresu.

Tri dni se razgovarjamo že o proračunu, toraj se mi zdi potrebno, da prosim visoko zbornico za zamero, da sem se še jaz k besedi oglašil, potem ko so govorili že tako odlični možje, katerim se primerjati ne morem. Hočem pa obljubiti, da bom kar mogoče na kratko povedal svoje misli.

Vsako leto se prepiramo o proračunu, in če prav prevdarimo, kaže se nam vedno tista podoba.

Denarnemu ministru se dajejo dobri sveti, o glavni stvari; ali naj se proračun dovoli ali ne, o tem pa je malo razgovora. Gospodje od levice, vi se močno upirate in pravite, da proračuna ne boste dovolili, meni se pa dozdeva, da vaše nasprotovanje ni tako resno mišljeno, kakor pravite.

Vi hočete zdaj glasovati proti proračunu; kako pa je to, da niste nasprotovali že v proračunskem odseku? V tem odseku sedé vaši prvi voditelji, in nekteri od njih so o posameznih potrebščinah še poročali in predlagali, naj se ta ali ona svota v proračun vzame. Samo nekterim svotam ste nasprotovali, in zdaj hočete zavreči ves proračun, tedaj tudi tiste točke, ki so bile v proračunu vzete na predlog vaših mož! Taki poročevalci od vaše strani so bili Dumbra, Kber, Wolfum, Oppenheimer, Gomperz, Schaup, R tter, Herbst in tudi Plener.

Gospoda moja, če kdo dovoli posamezne svote, mora logično dovoliti tudi celoto. (Dobro! na desni.)

Toraj ne gre za dovolitev proračuna, ker ta se bo zmirom privolil. Govoriti mi je toraj le še o tem, zakaj hočem proračun potrditi, in iz katerih nagibov bom v imenu svojih volilcev privolil, da se državijanom nalože tako težke bremena.

Prej pa ko to razložim, dovolite mi, da se ozrem na prejšni razgovor o petrolejskem davku, ker so se nekteri govorniki na moje besede sklicavali in meni nedoslednost očitali.

Res je, da sem pod Auerspergovim ministerstvom o tej stvari stavil drugačen predlog. Pa tačas sem bil v hudem nasprotju z vlado in sem s svojim glasovanjem ta čas ministerstvo v večjo zadrego spravil, kakor vi zdaj z vašim nasprotovanjem. (Smeh na levi.) Ta čas sem tisti nasvet stavil, da sem svojim tovaršem pokazal, kako je ministerstvo od lastnih prijateljev zapuščeno, in to se mi je posrečilo. Saj bi se tudi vi veselili, ko bi mi zdaj našo vlado ravno tako na cedilu pustili, kakor ste vi tačas svojo. (Veselost na desni.)

V denarnih zadevah se lahko danes tako glasuje, jutri drugače, to ni nobena breznsčajnost. Tisti poslanec pa, ki je meni nedoslednost očital, pokazal je tudi že sam svojo nedoslednost. Tisti imenitni poslanec na vaši strani je namreč sam v zadevah volilne premembe dvakrat drugače glasoval. (Čujtel! na desni.) Enkrat je rekel, da se morajo deželni zbori prašati, prej da se jim vzame volilna pravica v državni zbor; drugokrat pa je rekel, da jih ni treba prašati. (Čujtel! na desni.)

Njegovi svetleši poslanceu Herbstu tega nikakor ne štejem v greh. On vé kako se mora véčasih poslanec samega sebe zatajiti, da

državi pusti, kar je potrebno. Zavalj tega ga toliko više čislam. (Smeh na levici.) A'j pa mi nismo vredni enacega spoštovanja? Spoštujemo pregovor: Hanc veniam damus; petimusque vicissim! (To milost dajemo, pa jo tudi za se prosimo.)

Pa nekemu drugemu govorniku od leve strani moram nekaj očitati. On nas je z veliko z govornostjo obsul z očitanji in grenkostmi. On je nam očital, da v tej visoki zbornici niso vsi stanovi zastopani, ker je volilni red krivičen. Pa kako pride gosp. poslanec dr. Maks Menger do tega, da to nam očita? Ali ni on sam spisal kojiž co, v kateri pravi, da je namen volilnega reda, zagotoviti liberalnim Nemcem večino v tej zbornici? (Čujtel! na desni.) Iz tega namena so se n'ži, revni stanovi izključili od volilne pravice. In vi gospodje, kot cela stranka, ali niste enkrat glasovali za hišni davek, drugokrat pa zoper njega. Se ve da, za davek ste glasovali pod Auerspergom proti njemu pa pod Taaffejem. Ali nam potem smete zameriti, če mi ravno tako delamo?

Dovolite mi, da se zdaj obrnem do drugega govornika od one strani, ki je v tej stvari za besedo poprijel.

Rad bi se z njim v prepir spustil, pa vi gospodje, se človeku kar iz roke zmuznete, da vas ni moč prijeti. (Veselost na desni.) Kako to, bom precej razložil. Gospodje re véčasih za kako stvar s takim ogajem poženejo, da bi človek res mislil, da imajo prav; ako se pa stvar natanko pogleda, nima nič jedra v sebi. (Veselost.) Kako se je potem moč prepirati? Tako je poslanec Carneri z veliko

Občni pregled notranjega stanja moskovske države od 15. veka do Petra Velikega.

Po Solovjevu in Illovajskem spisal

I. Steklasa.

Meje moskovske države. Pod imenom Moskovskega gosudarstva so se razumevale severno-iztočne rusko kaeževine, zedinjene v eno po Moskovskih knezih ter poveljane obširnimi prostanstvi na iztoku vsled osvojenja carstva kazanskega, astrahanskega in sibirskega. Ker se pa ni ves ruski narod, ter tudi ne vse ruske oblasti nahajale v državi moskovskega carja, nego so mnoge izmed njih spadale pod oblast kraljev poljskih in zajedno knezov litovskih, upotrebljavali se je naslov: Rusija, Rus, rusko carstvo le redko; samo z naslovom svojim so moskovski gosudarji pokazivali na to jedinstvo vseh ruskih oblastij kot na nekaj naravnega in neobhodnega, slučajno, časovito, narušenega: oni so se zvali: „veliki gosudar car in veški knez vse Rusije samodržec.“ Razumeva se, da Poljakom ta naslov ni bil po volji: dapač oni so pri zaključku poljanovskega mira govorili o spre-

membu njegovej, ali v Moskvi niso pristali na to, a car Aleksej Mihajlovič je sprejel po srečnej vojski s Poljsko: „vse velike, male in bele Rusije samodržec.“

Odnosa ji z iztokom in zapadom. Moskovsko gosudarstvo, razprostrto na evropske krajini, na meji z Azijo, oddaljeno od onih držav, ki so posebno sedelovale v evropske povesti odbijamo postojano od zapada po sovražnih sosedih, Poljaci in Švedih, s svojim posebnim izpovedanjem krščanskim, boriče se s težkim vprašanjem ustanovljenja notranjega poredka pri pomanjkanju sredstev — moskovsko gosudarstvo ni spadalo vsled vseh teh pričin v sostav evropskih držav. Na iztoku je ono s slavljem za se okončalo borbo z oslavljenjo, razpadajoče se tatarsko ordo; Moskva je bila silnejša od svojih iztočnih sosedov: niti Kazan, niti Astrahan niti inorodni Sibirici se jej niso mogli protiviti; samo s krimskimi razbojniki bilo jej je težko pomiriti se, kajti široke stepe so delile poluostrov krimski od moskovske države in ona je bila prisiljena plačati kanu vsako leto davek, da ga odvrne od napada. Ali koliko je bila slabejša od zapadnih svojih evropskih sosedov, boji izkusnih v vojskovanju, ter vsled tega vidimo v po-

vesti moskovskega gosudarstva, da se ono postajajo razširjuje proti iztoku, dočim na zapadu škodo trpi; samo za carevanje Alekseja Mihajloviča, vsled zedinjenja Malorusije in srednih okolnostij, pod katerimi se je vojevalo s Poljsko, uspela je Moskva povečati se na zapadu, tukaj pa se je morala spreti neposredno s Turci.

Vlada. V moskovskem gosudarstvu je bila vlast usredotočena v rokah velikega gosudarja carja, vse Rusije samodržca. To samovladstvo v moskovske državi pa on je posebne povestniške važnosti: po njej so postale poprej razdeljene ruske pokrajine politično zedinjene in različna plemena v iztočnej Evropi združena v čvrsto enoto; po njej je sprejel ruski narod državne uredbe, ki so mi pomogle, da je po dolgih bojih nadvladal iztočne in zapadne sosede, ki so bili podjarmili do zdaj na kneževine in slobodne občine razdeljeno Rusijo. Mesto slobodnega in samostalnega razvitka, ki so ga pokazivale dozdej občine in pokrajine, zedinil je samovladar vse narodne moči za en cilj — za državo. Zatoraj se pa tudi med vsemi slavenskimi narodi samo Rusi vedno svojo samostalnost ohranili ter postali vsled tega mogočen narod.

navdušnostjo rekel: „Nemec ni nikdar drug h narodov ponemčeval, to je zoper njegovo naratoro, da bi ponemčeval.“ Tako učen mož, kakor je Carneri, pa bi moral vendar poznaati delo slavnega nemškega pisatelja Gustav Freitaga „Bilder aus der deutschen Vergangenheit“, katero se začne z besedami: „die grösste deutsche That ist die Germanisirung des slavischen Nordens von der Elbe bis zur Memel.“ Naj nam blagovoli gospod Carneri povedati, kako se vjemajo njegove besede z izrekom tega učenjaka? (Veselost na desni.)

Drugi govornik je bil poslanec linške trgovinske zbornice. On je rekel: več ko se narodom dovoli, več bodo zahtevali. On misli, da se bodo narodi najložeje zadovoljili, ako se jim prav nič ne dovoli. To je res čudna logika.

Gospod poslanec dr. Klier nam je v dolgem govoru natančno vse povedal, kaj se je od leta 1848 do zdaj na Češkem zgodilo, in vse zabilježil, kdaj je kak češki šolar kakega nemškega grdo pogledal, hvale mu, da ni še tega zapisal, kdaj je kak nemški šolar češkega grdo pogledal. (Veselost na desni.) Skliceval se je da je to vse res, ker je tiskano. (Veselost na desni.) Saj že nemški pregovor pravi „gelogen wie gedruckt“ (zlagano, kakor bi bilo natisnjeno.)

Zdaj pridem do svojega nekdanjega tovarša in sobornika proti Auerspergovemu ministerstvu, do poslanca Steudeln. On je bil v boju z Auerspergom, in je v boju zoper sedajno vlado, in meni se tako zdi, da bo on nasprotval vsakej vladi (veselost na desni), če ne bo sam kedaj k vladi poklican. Slišim, da ima postati podžupan glavnega mesta tiste države, ki jo je imenoval enkrat beraško državo. (Veselost na desni.)

Zdaj pridem do gospoda poslanca grofa Wurmblanda. On je lepo govoril, pa ž njim se ni moč prepirati, ker njemu se v Avstriji vse slabo zdi, še vode mu ne tečejo tam, kjer bi morale, in gore ne stoje, kjer bi on želel (veselost), kaj čuda potem, da mu tudi sedajna vlada ni všeč. Mi pa mislimo, da Avstrija ni kaka natorna spaka, ampak da je potrebna država, in sicer taka, kakor je, in s to vlado. (Veselost na desni.)

Zdaj pridem do gosp. poslanca dr. Jaquesa. Kakor je ta gospod govoril, to je že res ne

zaslišano, in bo tudi ostalo. Nezaslišano je, o kakem redgovorniku s tako zaničljivostjo govoriti, kakor je govoril dr. Jaques o dr. Tonklju. dr. Tonkli ni Nemec, in če se v nemščini ni pravilno izrazil, ali mu more kdo to v greh šteti; saj nismo v kakem gledišči, da bi se skazovali, kdo zna bolje nemško govoriti, in komu bodo bolj ploskali. Kdor tukaj resnico pové, nam bo bolj vstregel, ko tisti, ki nas s praznimi frazami pita. (Dobro! na desni.)

(Konec sledi.)

Politični pregled.

V Ljubljani 20. februarja.

Avstrijske dežele.

Velika, prelepa zmaga! Slovanski in nemški grajšaki na Češkem so bili pod Taaffejem sklenili kompromis, da so volili 13 nemških in 10 slovanskih poslancev. Od tega časa pa nemški grajšaki od judovskih listov niso imeli miru, dan na dan so morali poslušati očitane, da so nemško domovino prodali itd. Zdaj se je knez Auersperg tega zabavljanja zbal in ni hotel več držati se kompromisa. Ko je nemški poslanec umeril, držali so se Čehi kot mož beseda še kompromisa, ko je bil pa grof Thun v gosposko zbornico poklican in je bilo treba nove volitve, postali so nemški grajšaki — figamož in so svojega kandidata postavili. Kazen jim ni izostala. Misleči, da jim je večina gotova, so šli v boj, toda Taaffe jim je štrečno zmešal, prišli so na bojišče in bili so tepeni. O tem še spregovorimo!

Poročila, kakor bi bila naša **cesarska rodovina** pri zadnjem polomu „Unione gen.“ velike zgube trpela, so vradno preklizala. — Smo si pač mislili, da taka poročila niso družega, kakor „patriotična“ (!) laži židovskih časnikov. Res nesramno! Potem naj bo kdo drugi varen pred napadi na poštenje, če celó cesarska hiša ni varna!

Vnanje države.

Minist. predsednik **Freycinet** v Parizu prav pridno odstranjuje po Gambeti nastavljené višje vradnike, bodi si v ministerskih, bodi si v diplomatskih krogih. Prestrašen je neki rekel: „Če gré tako naprej, jadramo na-

ravnost vojski nasproti.“ — Prav ima. Nobena vlada se ne more ohraniti, če pusti vaje vradnikom nasprotne stranke v rokah; le pri nas vidimo, da vlada vse stare nasprotnike na priljubljenih mehkih sedežih pusti. Pač je to velikodušno, radi pripoznamo; ali — kaka je pa hvaležnost zato? To da vradniki liberalne stranke prav marljivo zoper vlado delajo, ter vedno zoper njene predloge glasujejo. Pa bodi si, hvaležnost je čednost le blagih duš in značajnih mož; je pa tako obnašanje saj previdno, ali kakor bi dandanes rekli, politično? Mislimo, da tudi ne; saj že navadna prislovica pravi: Čegar kruhek jem, tega tudi pesmico pojem.

Bontoux in Feder sta bila dne 16. febr. ob štirih popoldne proti kavciji iz zapore izpuščene.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 17. februarja. Budgetna splošnja obravnava bila je včeraj dovršena. Galerije so bile natlačene, ker se na Dunaji ne manjka ljudi, ki nimajo čisto nič opraviti in si na galerijah državne zbornice preganjajo dolgi čas. Tudi so pristaši liberalne stranke zmerom pripravljene s kako demonstracijo podpirati svoje politične patrone, toraj jih tudi pri budgetni obravnavi niso smeli zapustiti. Govoril je včeraj najprej dr. Herbst kot generalni govornik leve stranke. Očital je večini, da še zdaj ni vpravala državnega proračuna, dasiravno to zmerom obeta in so razmere ugodne. V drugem delu svojega govora se je pa mnogo pečal s splošnjo politikom ter je zlasti pestil vlado in ministerskega predsednika in smešil zlasti njegove besede, da hoče do zadnje kapljice krvi braniti pravice krone, češ, da teh pravice nihče ne napada. Galerija je pri besedah staremu Herbstu pohvalno ploskala in predsednik dr. Smolka jo je moral posvariti in zažugati, da bode galerije spraznil, ako se gospoda ne bode mirno zadržala. Tudi panslaviste je Herbst spravil v svoj govor rekši, da so Nemci najboljši in najkrepkejši obramba zoper nje, in da vradni listi jako napačno ravnajo, ker Nemce napadajo.

Za Herbstom poprijel je besedo dr. Rieger, ki je prav dobro zavračal levčarske

Inostranci, ki so po Rusiji potovali, na pr. baron Herberstein in Anton Possevino, opisujejo neomejeno moč ruskega carja tako-le: „Rusi so prepričani, da je car zvrševalec božje volje; „tako hoče Bog in car“, „to ve Bog in car“ govorijo ljudje. Carjeve niso samo po krajine nego tudi vse, kar se v njih nahaja; on hoče celo gospodar biti nad mislimi svojih podložnih itd. Čuden dokaz o gorečnosti, s katero se carju služi, navaja nam Herberstein. „Videl sem, pripoveduje on, pri našem vходу v Moskvo, odličnega velikoknežiškega činovnika, bivšega poslanca v Španiji, starčka, ki je pozdravivši nas s svojim konjem okleci dirjal, trudil se in mučil kot kak mlad mož, pa se tudi strašno znojil. Ko sem se jaz zavoljo tega čudil, odgovori on glasno: „O, gospod baron, mi ne služimo po Vašem načinu našemu carju.“ Po smrti Ivana IV. Groznega so hoteli bojarji in visoko svečenstvo nemire upotrebiti, da bi moč vladarjevo na svojo korist omejili; oni so ravnali Vasilja Šujskega ter hoteli Vladislava izvoliti samo pod nekimi pogodbami. Po nekib nepopolnoma zauesljivih vestih (na pr. Kožohinu) je bil Feodorovič (1613—1645) izbran pod nekimi pogodbami ter ni s početka nič brez bojarjev obveljal;

ali za vladanja njegovega očeta, patrijarha Filareta, pozabilo se je na vse te pogodbe, kajti narod ni ljubil bojarjev nego više cenil monarhično vlado. Alekej Mihajlovič (1645 do 1676) je vladal že neomejeno.

Moskovski car je bil obdan od mnogobrojnega dvorjanstva, ki se je sostajalo od ljudi iz najviših stališev. Čim bliže je bil caru tim večji je bil v časti in činu (čin in čest) To dvorjanstvo se je odlikovalo po azijskem sjaju in po strogem vršenju mnogih navad in obredov.

Stanovi. Različni mnogobrojni stanovi, kakor jih nahajamo že za časa oddelnih kneževin, pomnožili so se za vlade moskovske ter bili podeljeni na različne podrazdede. Gospodojoči stan v državi je bil služeci (služilo je soslóviye), ki se je bil razvil iz poprejšnega spremstva ter se delil na različne dostojnosti. Najviše dostojanstvo je pripadalo dednemu (rodovaja) bojarskemu plemstvu, ki je bilo po številu in ugledu najmogočnejše. Njemu so se pridružili razun starih bojarskih rodovin potomci oddelnih knezov, ki so bili pristopili v službo carsko ter si kneževski naslov pridržali. Mnogo bojarskih rodovin je bilo tudi od naseljenih Litvanov, Poljakov in Nemcev, največ

pa od tatarskih kneževskih sinov ter Murzov. V 16. in 17. veku je bilo to plemstvo precej za se oddeljen stan ali razred, od nižjih stanov ni bil zanj nobeden pristopen. Po njihovej znatnosti (zeatnó t) od poroda so se delile bojarke rodovine na več razredov (statí), po katerem so potem objavljali tudi različne službe na dvoru, pri upravi in pri vojski. Prvih pet razredov plemstva v Moskvi je prednjačilo vsemu ostalemu plemstvu. Oni bojarji, ki niso služili niti v vojski niti po mestih, živeli so vedno v Moskvi, ter so hodili vsaki dan k carju na poklon. V pismih, spisih, listinah so se podpisavali „sluge carski“ (holópi) (robóvi, tlačani) ter so svojim imenom pridodavali pomanjševalne končnice. (Bojarin pomeni sploh velikaši, velemožo, odličnega v ožjem smislu pa najviše dvorsko dostojanstvo; za njim sledi „okoljnič“, kar je poprej pomenilo mejnega činovnika, posebno sodnika; potem pride dvorski plemič, carski svetovalec (dumniji dvorjanin) Te tri vrste plemstva so zasedale v carskem veču (zasedali v carskoj dume.) Za timi pa se vrste činovnici, ki so obaajali službo pri samem caru: spaljniki, posteljniki, stoljniki (miznik), pogrinjači (strjapčije), dvorniki (dvorecki), točaji (krafčje),

govornike. Opominjal jih je na to, da je njih stranka z raznimi železnicam obljubljenimi podporami državne stroške tako pomnožila, da se ne more kar na mah odpraviti primanjke. Pojasnoval je na dalje razmere med desnico in deželansko banko, s katero ona nima nobene zveze, pa mora biti vesela, da država po ceni dobi denar, ki ga potrebuje, naj ga že dobi pri deželanski banki ali pri Rothšildu. Omenjal je dalje tudi strahu pred panslavisti in rekel, da je včeraj, ko je Fanderlik navajal tudi besede Greuterjeve o panslavistih, poslanec Neuwirth na levici zaklical: Lep Nemeec to! Prav mojstersko je podajal juda Jacquesa rekši, da nemškemu geniju ne bi čestital, ako bi bil Jaques njegova podoba. Na levici so nekteri pri tem izreku godrnjali, Schönener pa je na vse grlo zaklical: Res je to!

Za Riegerjem je govoril poročevalec Ciam-Martinic, le škoda je zaradi prehlajenja imel slab glas. Pojasnoval je, kako se je država naša razvila, in kako je Marija Terezija z mehko roko vladala in varovala posameznosti dežel; še le potem se je prikazala nevolja med narodi, ko je hotel Jožef II. s silo vse obrniti po enem kopitu. Pravo je zadel govornik, ko je rekel, da najboljši branitelji zoper panslavizem so avstrijski Slovani sami.

Za njim oglasilo se je k djanskim popravam več poslancev. Saksu ni bilo prav, kar je Tonner rekel o nasprotovanji nemških profesorjev zoper praško vseučilišče in si je pridržal pravico ga pozneje zavrniti. Zallinger je branil obrtnijski odsek zoper očitjanje, da nič ne naredi, opominjaje, da ima vsaki dan pozno v noč seje, da pa ni večina kriva, ako delo silno počasi napreduje. Poklukar je zavrnil Jacquesa zaradi očitjanja, kakor da bi bil deželni predsednik kranjski kriv porušenja bobinjske cerkve in bi bil „Narod“ preslaviljal Krivošijance, ne da bi bil konfisciran. Rieger je popravil svoje besede o Neuwirthu, rekši, da mu je eden njegovih tovarišev povedal, da besed: „Lep Nemeec to!“ ni govoril Neuwirth ampak Auspitz. Ker je pa med obema velika družinska podobnost, se je lahko zmotil v osebi. Tonner je nasproti Saksu trdil, da ostane pri tem, kar je o vseučilišču govoril, da bode Saksu že še po-

orožniki (oružejniki), sokolniki (sokolnic) lovci (lovči), žiljci t. je. prebivalci (tako so se zvali plemiči, ki so bili naseljeni po drugih pokrajinah in mestih, ali so v Moskvi prebivalci.) To službo so dobivali navadno otroci odličnih rodov, dokler se niso povzdignili do viših častij. Ta dvorska dostojanstva nahajamo že za časa oddelnih kneževin, ali se je v tem času nekoliko spremenilo.

Srednji stan služečih pa so zavzimali plemiči (dvorjace in najnižji mnogobrojni razred bojarске dece (bojarakije djeti).

Vsi ti ljudje so morali celo svoje življenje tam služiti, kjer jim je car mesto naznačil; ali njihova glavna dolžnost je bila še vedno, kakor poprej vojaška služba. Za plačo svojo pa so dobivali denar, žita, službinska in nasledna imanja. Prva so se podeljivala na doživotno uživanje, druga pa kot prava dedovina. Ta razlika pa se je sčasoma zgubila in službinska imanja (pomestja so bila izjednačena s pravicami dedovinskih (vočinii ter je oboje isto pomenilo. Bojarska deca so spadala v razred manjih posestnikov, neke plemičke rodovine in pa bojarji so razpolagali z ogromnimi posestvi ter tisočeriimi tlačani. (Dalje prih.)

svetil. — S uess je skušal opravičiti manjšino obrtnijskega odseka, češ, da ona ne zadržuje odsekovega delovanja. — Najhujše je je rohnel Neuwirth, ki se je najpred znašal nad Riegerjem, potem pa še nad denarnim ministrom, kateremu je očital, da od tistega časa, ko ga je bil prijel zaradi deželanske banke, pred njegovo družaljo nima miru. To je bilo vsem preveč, in Schöffel je zaklical, da nasvetuje konec dejanskih popravkov, vendar sta še govorila Neuwirth in Zallinger, potem pa je bilo glasovanje, pri katerem je zbornica sklenila preiti v posebno obravnavo. Zvečino so glasovali tudi tržaški in istrijski poslanci, veliki posestniki moravski in grof Coronini.

Predsednik je potem sejo sklenil in naznanil, pa bo prihodnja javna seja v četrtek 23. februarja.

Z Dunaja, 19. februarja. (Veliki posestniki česki) so včeraj pri nadomestovalni volitvi zmagali; njih kandidat knez Ferdinand Lobkovic je dobil 215 glasov, njegov vstavorni nasprotnik, grof Ožbald Thun pa le 187. Vdeležba je bila jako velika, ker se jih je od 444 vdeležilo volitve 402. Vstavovorni listi danes hudo javkajo zaradi tega izida, ki ga pripisujejo strašnemu pritisku vladnemu; pa to ravnanje je smešno. Da se višji krogi in vlada ni hotla vtikati v boj med česko in vstavoverno stranko na Českem, priča najbolje to, da so se cesar in nadvojvodi zdržali volitve. Ako so pa konservativni poslanci svojim prijatom in znancem prigovarjali, naj volijo z njimi in naj njim izročé svoje pooblastila, to pa ni nič nepostavnega in so gotovo tudi vstavoverci to delali. Prav čudno pa je, da vstavovorni listi kričé o nepostavnem pritisku, ko so vendar njihovi privrženci l. 1872 s ptujimi denarji kupovali velika posestva, da so konservativnim velikim posestnikom iz rok izstrgali večino. Sicer pa so liberalci sami krivi svojega propada. Konservativni posestniki so jim ponujali spravo, oni so pri dopolnili volitvi za grofom Mannsfeldom soglasno volili vstavovernega kandidata ter so se nadejali da bodo enako pošteno sklenjeno pogodbo držali tudi vstavovorni tovariši. Pa varali so se! Liberalna stranka začela je hujskati in prigovarjati velikim posestnikom, naj prekličejo l. 1879 sklenjeno pogodbo in knez Auersperg je v gospodski zbornici očitno spoznal, da se je takrat hudo zmotil, in da neče več ostati v tej zmoti. Liberalcem na ljubo so toraj res preklicali dano besedo. To pa je mnogim zmernejšim posestnikom oči odprlo; sprevideli so, da vstavoverce navdaja le strast, zato so se pa raje oklenili konservativne stranke, ki je vsled tega zadobila tako zdatno večino.

Ta vseh bode imel jako važne nasledke. Prvič to vtrduje stanje sedanje vlade in večine državnega zbora pri kroni, ki v tem dogodku vidi dokaz, da ljudstvo in javno mnenje čedalje bolj odobruje sedanjo vladino ravnanje, ki meri na spravo in porazumljenje med narodi. Drugič ste stranki še le zdaj prav spoznale svojo moč in številne razmere, kar je velike važnosti za prihodnje volitve za deželni zbor. Ako pri teh volitvah, ki se bodo vršile čez par let, zmaga česka stranka, ona zadobi večino v deželnem zboru, in vstavoverna stranka zgubi svoje najmočnejši zavetje. To je pomen te volitve in zato je njen izid v vseh konservativnih in narodnih krogih zbudil toliko radost in zadovoljnost!

Domače novice.

V Ljubljani, 11. februarja.

P. i. udom družbe sv. Mohora, ki še niso odrajtali letnine za l. 1882, (kakor tudi farnim predstojništvom dekanije ljubljanske, ki je ne pošiljajo naravnost v Celovec, se vljudno naznanja, da naj jo blagovolijo do konca meseca februarja poslati poverjeniku, g. Karolu Klunu, v Ljubljani pred škofijsko hišno številko 14 v prvem nadstropju.

(V katoliški družbi) je preteklo sredo govoril prof. J. Maru o ranjem dr. J. E. Veithu ter napovedal postno pridigo največ po njem za prihodnjo sredo pepelnico.

(Upravni odbor društva „Narodni dom“) imel je 15. t. m. svojo drugo sejo, pri kateri se je sklenilo, prirediti na korist društvene blagajnice tekom leta javno tombolo v „Zvezdi“ in binkoštno nedeljo veliko ljudsko veselico. Izvršitev obeh sklepov prepustila se je agitacijskemu odseku, kateremu se je naročilo, naj se v ta namen pomnoži s člani družh narodnih društev ljubljanskih.

Istemu odseku naročilo se je tudi, naj odboru predloži načrt o izvršitvi velike narodne loterije.

(Nemški listič kranjskih nemškutarjev) je unidan napadel g. deželnega predsednika, češ, da ga je Vesteneck prosil, naj zaradi dogodkov litijskih zaukaže disciplinarno preiskavo, da pa ni dobil nobenega odgovora. G. deželni predsednik je poslal lističu popravek, v katerem je imenoval dan in število svojega odloka na omenjeno prošnjo in ki ga je „Wochenblatt“ objavil brez pristavka. V prihodnji številki pa je ponavljal svojo trditve, da prošnja Vesteneckova ni bila uslišana, pa tudi ne odbita. Zadnji „Wochenblatt“ objavlja vsled tega nov popravek g. deželnega predsednika, v katerem povdarja, da je bila prošnja Vesteneckova rešena z odlokom deželne vlade, omenjenim že v prvem popravku. Dve reči se nam zdite čudne; prvič predrznost nemškutarjskega lističa, ki tako trdovratno zagovarja svojo zmoto, drugič pa potrpežljivost g. deželnega predsednika, ki se mu pri obilnih opravkih ni stožilo „Wochenblattu“ poslati novega popravka, namesto reč izročiti državnemu pravdniku, da bi jo bil on poravnal.

(Popravek) za dopis s Primorskega od dne 8. febr. št. 16: Visokočestiti ordinarijat goriške nadškofije ni le zapovedal vsled dekreta od dne 30. nov. l. 1881 št. 2157 sploh klasificirati, temveč tudi štirikrat na leto v šolski katalog rede iz kristijanskega nauka zapisovati. Toliko v pojasnilo.

Razne reči.

— Obletnica papeža Leona XIII. Včeraj 20. febr., je bila obletnica izvolitve papeža Leona XIII. V preteklih štirih letih so sv. Oče mnogo slovečih reči izvršili. Živili še mnogo let!

— Z Dunaja se nam poroča, da so tatje iz nove „votivne cerkve pet cerkvenih stolov iz bukovega lesa vkradli. Do 19. t. m. tatov še niso zasačili.

— Preč. g. A. Friš, kanonik pri sv. Jeronimu v Rimu, se je korarji v Sarajevem odpovedal, kakor poroča „Pozor.“

— V Vratislavi bo neki škof postal, prošt Hercog iz Berlina.

— Bog ne varuje Francije. Neki francoski župan je stavil ta strašanski predlog, naj bi se v prihodnje te besede: „Bog varuje Francijo“, kateri napis se nahaja na vseh denarjih (Münzen) od njih odstranile.

Ker ni Boga, ne more on Francije varovati toraj so te besede nespametne in nepotrebne. Ako ne Bog, kdo tedaj varuje Francijo? Mar Napoleon, ki sam sebe ni mogel obvarovati palica? ali Gambetta, kterega so ravnokar pahnili iz ministerskega prestola? ali Rotšild, kteri še svojega malika, denara, ne more obvarovati pogina, tako da se je njegov sin zalvolj zgube 60 milijonov sam sebe ustrelil? ali Garibaldi, bog laških in francoskih rudečkarjev, kteremu velja pregovor: „sic transit gloria mundi“, tako mine posvetna slava in ki se zdaj skoraj od vseh zapuščen zaajde blizo pogina?

— Duhovske spremembe: Čast. gosp. Edvard Janžek je dobil župnijo sv. Marjete pri rimskih toplicah. Kot provizor v Zagorje pride č. g. Blaž Cilenšek; č. g. Franc Cizej je prestavljen iz St. Pavla na Sladko goro.

— Koliko tabaka se pokadi v Avstriji? Prve tri četrtletja p. l. se je spečalo za 47 $\frac{1}{2}$ milijonov gl. tabaka in cigar (za 1 $\frac{1}{2}$ milj. več, kot v enakem času prejšnjega leta); kuba cigar se je skadilo 97 milj., fiatih viržink pa celó 116 milj., in v enako gromnem številu se je skadilo cigar drugih sort. Ni čuda, ako se nahaja toliko mladih jetičnih ljudi (jetkalcev), ker se vidi toliko 10 in 12 letnih pobalinov cigarete kaditi, ki so jim pravi strup in bi jim bolje pristojilo kozje mleko piti, da bi čvrsteje odrasli. Stariši, ki večkrat nimate denara, da bi svojim otrokom črnega kruha kupili, pazite nanje in kaznujte jih zaradi te napake!

— Pomanjkanje učiteljev na Francozskem. Odkar so tam pijariste in druge redovnike izgnali iz šol, manjka 1400 učiteljev; dasiravno umestujejo neskušane in neizprašane učitelje, vendar ne morejo z njimi vse iznjevne službe napolniti.

— Delovanje veleč. očetov Tovarištva Jezusovega na vzhodu! Minulo je že 40 let, odkar je odšel vladika grških Melhitov iz Rima blagoslovljen od Gregorija XVI. Spremljala sta ga dva tovariša duhovnika in brat lajik. Namen jim je bil, pred 80 leti započeto a potem potrgano delovanje na vzhodu za vero in omiko zopet pričeti. To zrnice gorično, blagoslovljeno po sv. Očetu, rodéva obilen sad, kajti, dan danes štejejo v onih krajih že 119 misijonarjev in sicer je 1. v Siriji 40 učiteljev (posvetnih) po deških šolah in 48 učiteljev (v deželi rojenih), ki so v redu sester najsv. Srca Gospodovega), ki učijo v 27 dekliških šolah. V teh šolah podučuje se več nego 3500 revnih otrok brezplačno v veri in prvih šolskih naukih. Tem šolam pridruži se kolegij sv. Jožefa, ustanovljen l. 1846 v Ghariru na Libanomu, a l. 1875 po ukazu propagande preložen v Bajrut. V tem kolegiju imajo svojo gimnazijo, kjer se podučuje v mnogih vzhodnih učnih jezikih. Ž njim spojeno je semenišče vzhodno, v kterem se redno pripravlja 40 mladeničev za duhovski stan. Ti mladeniči so različnih obredov vzhodnih; med njimi so Grki, Maroniti, Sirci, Kaldajci, Armenci, Kopti. Dovršivši svoje nauke, vračajo se v svojo domovino. Mnogo izmed teh gojencev opravlja že više cerkvene službe na vzhodu. Ker so pa gojenci semenišča večinoma revni, zato mora semenišče skrbeti za knjige in tudi za obleko. Hvala Bogu, da je z ustanovo bajrutsko tudi združena tiskarna katoliška, ki je silno potrebna ne le zaradi šol, marveč vspešno širi tudi nauke katoliške zmagaj šole. Od vaticanskega cerkvenega zbora sčim izdajajo v tej tiskarni sirski tednik „Ba-

hir“, ki krepko zagovarja in brani katoliško vero proti različnim razkolnikom in nejevernikom. Dobil pa je bajrutski kolegij lani najviše priznanje s tem, da je je Leo XIII. povišal v katoliško univerzo z dostojnostmi doktorjev bogoslovja in modroslovja.

V prejšnjem kolegiju v Ghariru je sedaj novicijat, spojen s šolo za sirski jezik; tu se pripravljajo misijonarji za svoj odhod v različne kraje. Mnogo se tudi trudi, da okrepe katoliško prepričanje, da razširjajo omiko med domačimi duhovniki. Zato imajo po cele tedne bogoslovne konference in vsako leto večkrat duhovne vaje. 2. V Egiptu odprli so veleč. očetje Tovarištva Jezusovega po razkazu propagande pred tremi leti nov kolegij in semenišče najsv. družne v Kairu. Semenišče odločeno je Koptom, ki ima sedaj 12 gojencev, ki se vzgojujejo v predmetih gimnazijalnih, odtod pa jih pošiljajo na vseučilišče bajrutsko, da se dopolnijo v modroslovnih in bogoslovnih vedah. 3. V Armeniji so letos misijonarji storili lep korak dalje po skrbljivosti Leona XIII. Petnajst misijonarjev odšlo je v Armenijo in ustanovili so se v Marsivanu, Amasiji, Tokatu. „Ne vidimo sicer še, od kod bomo si dobili potrebnih sredstev k temu delu; toda namestnik Gospodov prikazal se nam je ter nam pomaga“, tako glasi se zadnja novica, ki še dostavi: Z zaupanjem korakamo dalje, kar se je dovršilo z blagoslovom Gregorija XVI. v Siriji, bode se tudi z blagoslovom in pomočjo Leona XIII. v Armeniji in v Egiptu.

— Zbirka Kuhačevih narodnih popisov. Zanimivo je, kaj piše skladatelj pri tej priliki na listu, ki ga je dodal zbirki. Razen družega piše on: Zdi se mi potrebno, da spregovorim nekoliko o stanju naše zbirke in to na posebni prilogi in ne na zavitku zvezkovan, zahteva od nas narodni ponos, ker ni treba, da ve zunanji svet, koliko se mora boriti hrvatski literat, da mu je mogoče obdani večje delo in kako težko je nekatere ljudi prepričati o kulturni in zgodovinski vrednosti in znamenitosti te narodno umetniške stvarine. Želim tudi, da bi bilo to le Hrvatom znano, ker hočem, da se to delo dovrši brez kake tuje milosti in tuje pripomoči. Osoda hrvatske literature bila je dosedaj taka, da smemo reči, vse, kar se je tu storilo in vsvarilo, vsvarilo je jedino trud naroda brez tuje pomoči. V tem pa je naš narodni ponos, to je zasluga hrvatskega naroda. Ako to delo si pridobi po svetu kaj priznanja in slave, velja to priznanje narodu hrvatskemu. Zato se obračam do domoljubnega občinstva, naj mi še pomore, da peto in vsakako zadnjo knjigo izdam in tako svoje delo dovršim. Dalje omenja skladatelj, da je sicer v začetku mislil, da bode izdal vse delo v štirih knjigah, toda gradivo se je tako naraščalo, da ga ni bilo mogoče razdeliti v štiri knjige. Mnogo je še popevk domoljubnih, popotnih, žalostnih, otročjih mitoloških obrednih, pobožnih in drugih še raznovrstnega obsega; vse te zbrane bodo v petej in zadnjaj knjigi.

Kar se stroškov tiče, omenja Kuhač, da so narasli za vse štiri knjige na 1500 gl. brez denarjev, ki jih je skladatelj potrosil na različnih popotovanjih, tako da mu je vzelo to delo vse njegovo premoženje ter ga zakopal tudi v dolgove. Zatoraj priporoča posebno še peto knjigo svojim naročnikom, da si jo nabavijo v obilnem številu ter tako njemu pripomorejo pri težavnem delu. Omenja tudi, da se dobijo še vse knjige in sicer po pet gl., lahko tudi plačuje v obrokih po dva gl. na mesec. Ker delo ni le hrvatsko, marveč sploh

južnoslovansko, želeli bi bilo, da si tudi premožni Slovenci omislijo to zbirko jugoslovanskih popevk, ker s tako monumentalnim delom ne more se ponašati mnogo narodov evropskih.

Opomba vredništva. Kako pa je kaj z zbirko in izdajo Somšekovih del? Vse je zastalo; gotovo ne zaradi male marjivosti izdajatelja, ampak zato, ker se knjig premalo speča ter stroški ne povrnejo. Kako stroški naraščajo, vé le tisti, kteri delo izdaja; izgled imamo zgornj pr. Kuhačevih knjigah. Želeli je, da si dela Somšekove vsak izobražen Slovenec omisli; ker dela Somšekove so sama po sebi tega vredne in vse podpore je vreden tudi izdajatelj za svoj preoblatni trud. Res: „Dignum et iustum est“. Naj že tudi kdo prvo izdajo ima — starejši duhovnik jo pač večinoma imajo — je vendar razno po raznih knjigah raztreseno in kadar človek kaj potrebuje, ne najde lahko; tu pa je enovrstno blago v eni posebni knjigi vse vkup, tedaj o vsaki potrebi lahko najdi. Naj bi toraj slovenski rodoljubi duhovni in svetni male požrtvalnosti ne pozabili: „Vredno in potrebno je“.

Poslano.

Po noči med 12. in 13. t. m. uničil je srušen požar v Nadanjem selu 18 gospodarjem vsa hiša in gospodarska poslopja. Med pogorelo je tudi sedem onih, ki so pred tremi leti pogoreli in si dosedaj komaj svoja poslopja nekoliko vrnali. Poleg pet in sedemdesetletnega starčka, ki je v ogaji strašno smrt storil, zgorelo je tudi 41 ovac in 4 prešče.

V imenu ubozege ljudstva obračam se do uveljenih dobrotnikov za pomoč in prošim slavno uredništvo za tabirske in ledarove, kteri naj se blagovoljno pošljati podpisnemu županu, ali pa častitemu gospodu župniku pri sv. Mihelu

V Št. Petru, dne 17. februarja 1882.

Luka Šabec,

župan občine Št. Mihelske.

Podpisani si usoja p. n. občinstvu ponižno naznanjati, da je

gostilno

Neže Hostnik, vulgo pri „Krištofu“ v Kamniku prevzel. Skrbel bode za izvrstno kuhinjo, kakor tudi dobre vina z najboljši postrežbo; priporoča tudi sobe za prenočevanje (3)

Franc Hrastnik.

Dober kup ure.

Jaz pošiljam ure proti poštnemu povzetju, in komur ura ni všeč, dam denar nazaj. Tedaj je kupčija brez nevarnosti.

- 1 cilindar ura iz srebernega niklja z verižico, prej 12 gl., zdaj 5 gl. 25 kr.
- 1 ura na sidro iz srebernega niklja z verižico, prej 15 gl., zdaj 7 gl. 25 kr.
- 1 srebrna remontoir Washington ura z verižico, prej 30 gl., zdaj 15 gl.
- 1 srebrna ura na sidro z patentiranim kolesjem in verižico, prej 25 gl. 11 gl. 25 kr.
- 1 zlata ura za gospe, prej po 40 gl., zdaj po 20 gl. z verižico okoli vratu.
- 1 zlata remontoir ura prej po 100 gl., zdaj po 40 gl. (5)

Jamstvo za pet let.

Ph. Fromm, war
na Dunaji. Wien, gegenüber der
Wallzeile.

Telegrafične denarne cene 19. februarja.
Papirna renta 73 95 — Sreberna renta 75 30 —
Zlata renta 91 — — 1860letno državno posojilo 135 75 —
Kreditne akcije 294 50 — Londot. 118,90 — Cez. kr.
oskini 5 65 — 20-kranov 9 53.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.